

بررسی رابطه دینداری با احساس امنیت اجتماعی مورد مطالعه: ساکنان شهر کاشان

ابوتراب طالبی^۱، محمد رمضانی^۲

از صفحه ۱۲۱ تا ۱۴۷

تاریخ دریافت: ۹۶/۶/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۶/۹/۲۴

چکیده

هدف این مقاله، بررسی رابطه دینداری با احساس امنیت اجتماعی از منظر جامعه شناختی است و در پی پاسخ به این سؤالات است: ارتباط دینداری با احساس امنیت اجتماعی چگونه قابل تبیین است؟ کدامیک از ابعاد دینداری ارتباط بیشتری با احساس امنیت اجتماعی دارند؟ پژوهش حاضر با روش پیمایش و از تکنیک پرسش نامه استفاده شده و داده‌های مورد نیاز از نمونه ۵۰۶ نفری از افراد هجده سال به بالای ساکنان شهر کاشان، به شیوه تصادفی جمع آوری شده است. داده‌ها بوسیله آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره تحلیل شده‌اند. نتایج حاصله حاکی از وجود همبستگی معنی دار بین ابعاد دینداری با متغیر احساس امنیت اجتماعی است. عوامل تبیین کننده در مدل رگرسیونی و تحلیل مسیر نشان می‌دهد متغیر بعد تجربی با ضریب 0.290 بالاترین همبستگی را با متغیر احساس امنیت دارد. دومین متغیری که به لحاظ وزن پتا وارد معادله شده است متغیر بعد دانش دینی است که ضریب تاثیر رگرسیونی این متغیر برابر با 0.14 می‌باشند. در مجموع دو بعد تجربی و دانشی توانسته‌اند با 43% از تغییرات واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی را تبیین نمایند.

کلید واژه‌ها: دینداری، ابعاد دینداری، احساس امنیت اجتماعی، کاشان.

۱. دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی و نویسنده مسئول. Tatalebi@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی.

مقدمه و بیان مسئله

امنیت از جمله نیازهای اساسی انسان است که با زمینه‌ها و بسترهای برآوردن دیگر نیازهای اساسی انسان و جوامع پیوند وثیقی دارد و افراد جامعه آن را در کنار دیگر نیازهای حیاتی خود می‌دانند. تمرکز ما در این مطالعه بر امنیت اجتماعی به عنوان «اطمینان خاطر گروه‌های مختلف اجتماعی نسبت به حفظ موجودیت و هویت خود در برابر تحولات و تحرکات عمدی است» (نصری، ۱۳۹۰: ۱۳).

در نگاه فیزیولوژیکی، امنیت انسان دارای طیفی از نیازهای ملموس و عینی است؛ غذا، بهداشت و انسجام روانی در زمره نیازهای فیزیولوژیکی هستند که به دلیل پیشرفت جوامع، برآوردن این نیازها، دیگر دغدغه اصلی نیست، بلکه آنچه انسان را در جوامع امروز دچار چالش و دل‌مشغولی نموده است، تمرکز ذهن انسان به لایه دوم وجود خود یعنی هویت‌ها، خانواده، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و ... است که پس از رفع نیازهای اولیه، رخ می‌نمایانند.

از شاخصه‌های امنیت اجتماعی بعد ذهنی و درونی آن است، که از آن به «احساس امنیت اجتماعی» یاد می‌شود. این احساس که ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیر مستقیم از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است از یک سو، بر روابط اجتماعی که برآیند و تولید اجتماعی است اثر گذاشته و از سوی دیگر از لحاظ ذهنی، روانی زمینه‌ها و بسترهای شکل‌گیری آن روابط را تحت تاثیر قرار می‌دهد. فرد در ارزیابی از این تعاملات و بسترها، با مراجعه به ذهنیت روان شناختی خود، در مواجهه با موقعیت‌های مختلف کنش مناسب آن را از خود بروز داده و در تبیین امنیت و به تبع آن احساس امنیت هر دو بعد ذهنی و عینی آن را در قضاوت‌ها و رفتارهایش مورد توجه قرار می‌دهد (بیات، ۱۳۷۷: ۱۷).

در این پژوهش احساس امنیت از بعد اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته و این مسئله از جهات مختلف به آن اشاره شده است. به عنوان مثال با توجه به حضور وافر کارگران مهاجر از استان‌های محروم جهت اشتغال به همراه ساکن شدن تعداد زیادی از مهاجرین خارجی در شهر از یک طرف و نیز وجود بافت قدیمی و بعضاً متروکه در محله‌های مرکزی شهر از طرف دیگر و همچنین زندگی در شهرک‌ها و حاشیه شهر، مشکلات امنیتی را برای شهروندان بوجود

آورده است. این مسئله اغلب در خانواده‌ها بخصوص افراد که توانایی کمتری در مقابل خطرات احتمالی دارند، اضطراب را دو چندان نموده است.

جامعه مورد مطالعه به عنوان جزئی از یک ملت حد قابل انتظاری از ابعاد فرهنگی، اجتماعی را در خود دارد و در طول تاریخ با چالش‌های امنیتی مواجه بوده است. ساختار اجتماعی جامعه مورد مطالعه، حاکی از همبستگی و تعامل ویژه امنیت اجتماعی با دیگر نهادهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. دینداری بعنوان بنیادی‌ترین شاخص فرهنگی جامعه تعامل و همبستگی ویژه‌ای با امنیت اجتماعی دارد. افراد دیندار به عنوان آحاد جامعه که در فعالیت‌های اجتماعی و مدنی شرکت می‌کنند ممکن است توسط رویدادهای ویژه دراماتیک از جمله حوادث مهم طبیعی، تجربه جنگ یا رکود شدید و ... به طور لحظه‌ای یا به طور موقت از لحاظ امنیتی با چالش‌هایی مواجه شوند. اما مسائلی از قبیل یتیمان، افراد بی سرپرست، هزینه‌های بالای زندگی، بیکاری، گرانی یا کمبود مسکن، غریبه‌ها، خانه‌های قدیمی و متروکه، پرسه زنی افراد معتاد، و ... از عوامل شایع ناامنی هستند. تا زمانی که برای اعضای جامعه امنیت تامین نشود صحبت از احساس امنیت جایگاهی نخواهد داشت. ترس از تردد شبانه زنان، اعتیاد و ولگردی افراد شرور، مردم آزاری، دزدی و سرقت و ... همه از مقولات تاثیرگذار بر امنیت اجتماعی هستند که بالاتفاق به نظر اندیشمندان اجتماعی بلافاصله نیازهای اساسی و فیزیولوژیک قرار دارند.

به عقیده بسیاری از کارشناسان، اهمیت احساس امنیت چه بسا از خود امنیت برای افراد جامعه مهمتر باشد. ازاین منظر احساس امنیت اجتماعی یکی از موضوعات مهم برای جامعه مورد مطالعه است و از دغدغه‌های اصلی خانواده‌ها، زنان، و افراد ناتوان در جامعه است.

براین اساس، هدف از امنیت اجتماعی فارغ از جنبه سیاسی و سخت افزاری آن به عنوان یک واقعیت اجتماعی به تصویر کشیدن منافع عمومی، ایجاد و تداوم آرامش روحی و روانی است و علی القاعده دینداری بر فراز چنین قاعده‌ای قرار دارد و جهت دهنده رفتارهای ناشی از احساس امنیت است. بدون شک دین یک پدیده پیچیده و متنوعی است که طیف گسترده‌ای از باورها، احساسات، تجارب، نگرش‌ها، رفتارها، تعلق به گروه، اعتماد به نفس را در سطح گسترده‌ای پوشش

می دهد (یانو، ۲۰۱۴: ۵؛ ماترسا، ۲۰۱۶: ۲۳). از این رو مقاله حاضر از یک طرف، گستردگی احساس امنیت اجتماعی در میان اقشار مختلف جامعه را مد نظر قرار می دهد و به این سؤال پاسخ خواهد داد که کدامیک از ابعاد دینداری ارتباط بیشتری با احساس امنیت اجتماعی دارند؟ عوامل و زمینه های موثر بر آن را، در جامعه مورد مطالعه واکاوی خواهد کرد و از طرف دیگر مطالعه و بررسی ارتباط ابعاد مختلف دینداری با امنیت اجتماعی به مضاعف شدن شناخت از رفتارهای اجتماعی کمک می کند. علاوه بر آنکه این موارد از هر حیث اجتماعی هستند. لذا بررسی رابطه ابعاد دینداری با امنیت اجتماعی به عنوان یک ضرورت اهمیت یافته و بدینوسیله دانش و شناخت جامعه شناسانه نسبت به این مسئله ارتقاء می یابد. در واقع این تحقیق ما را در دستیابی به شناخت جامعه شناسانه در مورد ارتباط دو متغیر مذکور کمک می کند.

پیشینه تحقیق

پیشینه و سابقه مطالعات مربوط به احساس امنیت منحصر به ایران نیست بلکه در دیگر کشورها نیز این قبیل مطالعات انجام شده است. «دویل^۱» در کشور سوئد با این پیش فرض که حضور پلیس برای همه افراد جامعه ایجاد احساس امنیت می کند، مطالعه ای را در خصوص احساس امنیت با حضور پلیس، نگهبان، و پلیس افتخاری از طرف دانشگاه «اریپرو^۲» شروع کرد. هدف این مطالعه بررسی تاثیر اشکال مختلف گشت زنی پلیس، حضور پلیس، گشت ماشین پلیس، نگهبان، و پلیس افتخاری بر امنیت می باشد.

نتایج حاکی از این که، حضور پلیس به طور یکنواخت، احساس امنیت را در یک بازه نسبتا بالا افزایش نمی دهد و حتی در وضعیت امن، گشت پلیس غیر ضروری است، بلکه در شرایط نسبتا ناامن است که همه نوع حضور پلیس، احساس ایمنی را افزایش می دهد (دویل، ۲۰۱۴).

- پور احمد و همکارانش نیز به بررسی رابطه دینداری و احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی (مورد مطالعه شهرستان کوهدهشت) پرداخته اند. نکته کلیدی این تحقیق بیان می کند، گستره احساس امنیت در افراد، متأثر از عوامل

1. Doyle
2. Orebro

متعددی است، که دینداری و سطح اعتقادات فرد از مهمترین این عوامل است و موجب افزایش سطح امنیت فرد در هنگام حضور در مکان‌های نا امن می‌شود. یافته‌های تحقیق حاکی از وجود همبستگی معنادار بین اکثر ابعاد دینداری با متغیرهای احساس امنیت است (پور احمد و دیگران، ۱۳۹۱).

در تحقیق دیگری که توسط حسنونند در شهرستان سلسله با عنوان «بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان» انجام شد، نتایج تحقیق نشان داد که متغیرهای همبستگی اجتماعی، نگرش به پلیس و جنسیت رابطه معنادار با احساس امنیت جوانان دارد و متغیر فردگرایی دارای رابطه معکوس با متغیر وابسته است. ضمن آنکه پایگاه اقتصادی اجتماعی دارای دارای رابطه معنادار با احساس امنیت جوانان نبود (حسونند، ۱۳۹۱).

بررسی رابطه مشارکت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی، موضوع پژوهشی است که توسط هرسیچ و دیگران، با این رویکرد که برآیند مطلوب هر نظام سیاسی در ارتباط با میزان رضایت آحاد مردم از عملکرد آن نظام در تعامل با محیط پیرامونی است، انجام شده است. نتایج این پژوهش بیانگر این است که بین احساس امنیت اجتماعی با مشارکت سیاسی ارتباط معنی داری وجود دارد. مضافاً اینکه مولفه‌های روانی و انگیزشی و مشارکت سیاسی متعارف، بیشترین رابطه را با احساس امنیت اجتماعی دارند (هرسیچ و دیگران، ۱۳۹۱).

- بررسی عوامل موثر جامعه شناختی بر احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه زنان منطقه ۱۰ تهران) توسط دوله و همکارانش انجام شده است. در این مطالعه نیز یکی از متغیرهای تاثیرگذار، پابندی دینی است که مورد مطالعه قرار گرفته است. محقق در این پژوهش، امنیت اجتماعی را در نبود خشونت و نگرانی‌های روانی شهروندان می‌داند. یافته تحقیق نشان می‌دهد که پابندی دینی از دیگر متغیرها رابطه قوی تری با احساس امنیت اجتماعی دارد، بعد از آن محل سکونت امن در رتبه بعدی قرار دارد و بقیه متغیرها به ترتیب نظم اجتماعی، کنترل اجتماعی، خشونت خانوادگی و درآمد با احساس امنیت اجتماعی رابطه دارند (دوله و دیگران؛ ۲۰۱۴).

بحث نظری

امنیت یک وضعیت بدون تهدید، آسیب و خطر است. اما چنین شرایطی به طور صد در صد امکان پذیر نیست. بعید به نظر می رسد که خطرات امنیتی به طور کامل حذف شوند. امنیت وابسته به عوامل مختلفی است که بر تجربه و عقیده فرد تاثیرگذار است. امنیت، رهایی از تهدید (دویل، ۲۰۱۴) و دفاع در برابر تهدیدات است (مکس وینی، ۱۹۹۹: ۱۳) و در قالب های وجودی، فردی، ذهنی و احساسی، و اجتماعی قابل طرح می باشد.

امنیت وجودی و فردی

نوریس^۱ و اینگلهارت^۲ با استفاده از برنامه توسعه سازمان ملل در سال ۱۹۹۴ امنیت وجودی را تا هفت دامنه؛ اقتصادی، غذا، بهداشت، محیط زیست، شخصی، اجتماعی و سیاسی پیشنهاد می کنند.

نوریس و اینگلهارت امنیت وجودی را در دو سطح فردی و اجتماعی بحث می کنند. در سطح فردی، ناامنی می تواند در ارتباط با کمبود منابع اولیه مانند مسکن، غذا، آب، ایمنی، بهداشت شخصی، امنیت اقتصادی، و امنیت سیاسی باشد و در سطح اجتماعی، ناامنی می تواند مرتبط با آلودگی، نابرابری، جنگ، بلایای طبیعی، رکود اقتصادی و افسردگی باشد.

در مطلب دیگری اینگلهارت اذعان می کند که توسعه اقتصادی و اجتماعی تغییرات فرهنگی عظیمی را به ارمغان می آورد. اما اگر بحران اقتصادی رخ دهد، تغییرات فرهنگی به جهت عکس حرکت خواهد کرد. اینگلهارت ادعا می کند که حوادث فاجعه بار می تواند، احساس امنیت وجودی را تغییر دهد (برین^۳، ۲۰۱۴). در بعد فردی: در امنیت فردی نیازهای مادی و فرامادی فرد مطمح نظر است و تلاش می شود از طرق مختلف مانند گروه، جامعه و دولت این نوع امنیت تامین شود. در سطح فردی تامین امنیت منفعلانه نیست که فقط احقاق حقوق افراد، که بیشتر توسط دولت ها پیگیری می شود، را شامل شود؛ بلکه لازمه امنیت فردی مناسب نه تنها جلوگیری از وقوع و بروز انواع ناامنی است، بلکه سیاست گذاران جامعه باید ضمن فراهم نمودن زمینه های پیشرفت فرد، بسترهای ناامنی

1. Norris

2. Inglehart

3. Breen

را از بین ببرند و فضای فرهنگی و اجتماعی جامعه را به گونه آماده کنند که فرد و جامعه را به انجام مجموعه هنجارها و قوانین متعهد نموده و تقبل همراهی با سازمان‌های رسمی و غیر رسمی متولی امنیت را بنمایند تا اهداف ترسیمی جامعه تامین گردد (غفاری، ۱۳۹۰: ۱۰۵-۱۰۴). از این رو «در مفهوم امنیت فردی، مرجع امنیت، فرد انسانی است که در حیات خود از یکسو در معرض انواع تهدیدات و خشونت‌های فردی، گروهی و سازمانی و دولتی قرار دارد، و از سوی دیگر، واجد استعدادهایی است که در صورت تمهیدات نهادی و قانونی می‌تواند آنها را عینیت بخشیده، منشاء آثار خیر واقع گردد. در امنیت فردی هدف بالندگی فردی است» (نصری، ۱۳۹۰: ۶۸).

امنیت اجتماعی

منظور از امنیت اجتماعی حفظ و تداوم زندگی و حذف عوامل و تهدیداتی است که زندگی و پویایی افراد جامعه را مورد تهدید قرار می‌دهد. بوزان^۱ امنیت اجتماعی را در قالب تهدید هویتی افراد جامعه بیان می‌کند. از نظر بوزان، امنیت اجتماعی به حفظ ویژگی‌هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن گروه یا جامعه قادر به حفظ هویت خود باشد. در واقع آنچه باعث نظم اجتماعی می‌شود، احساس و تعلقی است که فرد به یک گروه دارد و هستی خود را بر حسب نزدیکی یا دوری خود به گروه مورد نظر می‌داند، هر عاملی که به هر دلیلی در این پیوستگی ایجاد اختلال نماید در واقع هویت و امنیت اجتماعی آن گروه را به خطر انداخته است. بدین جهت بوزان مفهوم ارگانیکی امنیت اجتماعی را همسان هویت دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می‌کند (نویدنیا، ۱۳۸۴؛ به نقل از صالحی امیری، ۱۳۹۲: ۵۳). ویور^۲ نیز به ارتباط نزدیک هویت، جامعه و امنیت تاکید دارد و خاطرنشان می‌کند که جامعه نمی‌تواند نسبت به هویت خود در برابر تهدیدات احساس مسئولیتی نداشته باشد، بلکه باید نسبت به محافظت از هویت خود در قالب گروه‌های قومی، مذهبی ایفای نقش نماید. از نظر ویور ناامنی اجتماعی وجه مقابل امنیت اجتماعی است که در آن گروه‌های مهمی در یک جامعه احساس می‌کنند که سیاست‌هایی هویت آنها

1. Buzan

2. weaver

را به خطر انداخته است (همان، ۵۴). بنابراین در نظر اندیشمندان، امنیت اجتماعی جامعه‌ای که در شرایط تغییر و تحول قرار دارد، امنیت بقاء و استمرار هویت اجتماعی و فرهنگی را تضمین می‌کند و روابط اجتماعی اعضای جامعه را توأم با مدارا، انسجام، وفاق اجتماعی و نیز نظم و پویایی میسر می‌سازد (غفاری، ۱۳۹۰: ۱۰۵-۱۰۴). بر این مبنا امنیت اجتماعی به خصوصیات و ویژگی‌هایی اشاره دارد که افراد از طریق این ویژگی‌ها از دغدغه‌هایی که کیفیت زندگی آنها را مورد تهدید قرار می‌دهد، مصون می‌مانند و با قرار گرفتن این خصوصیات در محور زندگی اجتماعی، افراد یک حس مشترک در مورد امنیت پیدا می‌کنند.

احساس امنیت

احساس امنیت در ارتباط با عدم مخاطره ارزش‌های انسانی، حقوق و آزادی‌های مشروع است. این مفهوم مؤید این است که افراد جامعه به چه میزان از آرامش خاطر و دوری از دغدغه‌ها و تشویش‌ها برخوردارند. احساس امنیت از میزان آرامش خاطر ذهنی و روانی افراد جامعه، در مورد اینکه در زندگی روزمره چقدر با مخاطرات و تهدیدات احتمالی مصون هستند، در ارتباط است. محرک‌ها، عوامل، و یا انگیزه‌هایی که در بروز احساس امنیت دخالت دارند واجد ارزش‌هایی برای افراد هستند که قابل قیاس با محرک‌های امنیت اجتماعی یا امنیت وجودی نیستند و این تفاوت‌ها در ویژگی‌هایی متبلور می‌شوند که موجبات تداوم و قوام روابط اجتماعی را فراهم می‌نمایند. از منظر گیدنز^۱، احساس امنیت ظرفیتی بالقوه در انسان ایجاد می‌کند، در این حالت تشویش و اضطراب از فرد دور می‌شود و فرد خود را با اشیاء و اشخاص انطباق می‌دهد و شخص هویت معینی را می‌پذیرد و بر مبنای واقعیت دنیای خارج، احساس امنیت را برای خود تعریف می‌نماید. این تعریف بر اساس زمان و مکان تغییر می‌پذیرد و بیانگر شناوری احساس امنیت است، و به آن بعد فضایی و زمانی می‌دهد. بر این اساس همه افراد، در زندگی روزمره، چارچوب معینی برای امنیت وجودی خود دست و پا می‌کنند. احساس امنیت از آنجا که تهدیدهای منعطف به تمامیت امنیت وجودی شخص را هم منعکس می‌کند بسی بیشتر از محرک‌های ناشی از احساس گرسنگی یا تشنگی اهمیت می‌یابد و به عبارتی،

محرك احساس امنیت از محرك های فیزیولوژیکی مهمتر است. این اهمیت، در ارتباط و هماهنگی احساس امنیت، اعتماد، کنش های متقابل در زندگی روزمره به یکدیگر قابل مشاهده است، ضمن اینکه اهمیت، در تداوم روابط اجتماعی بیشتر نمایانگر است و به نوعی این احساس امنیت موجبات حمایت متقابل افراد در زندگی را فراهم می نماید (گیدنز، ۱۳۸۲: ۷۴-۶۸).

دینداری

دین بخش کانونی فرهنگ مردم را در بر می گیرد. دین نه تنها در سطح فردی در شکل گیری اندیشه، نگرش و رفتار روزمره مردم تاثیر گذار است، بلکه نسبت به کنترل اجتماعی و نظم اجتماعی دستورالمل هایی دارد به گونه ای که نمی توان پیوند و تاثیر گذاری آن را بر مقوله های مذکور تفکیک نمود. رفتار مردم در زمینه های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... صبغه دینی دارد و مستقیماً از دین تاثیر پذیرفته است. به عبارتی رفتارهایی که نظم اجتماعی در آن مشهود است تاثیر پذیری آن از دین غیر قابل انکار است.

دین از طریق التزام و یا از طریق نفوذ خود بر فرهنگ، عقاید، ارزش های جامعه خود نمایی می کند. هر دینی و اعمال مرتبط با آن از طریق ارزش ها، برای مردم الزام و تعهد درونی نسبت به انجام اعمال و رفتار روزمره ایجاد می نماید (مخلص، ۲۰۰۹). این التزام دینی در شکل دهی شخصیت افراد، نقش غیر قابل انکاری دارد و افراد جامعه را در مورد مسائل گوناگون اجتماعی و آنچه به عنوان امنیت اجتماعی شناخته می شود، به واکنش وامی دارد. در اینجا دین نه تنها به پیوند ماهیت روحانی انسان با خدا یا متافیزیک اشاره دارد بلکه به طور عمده دین به عنوان یک عامل فرهنگی تعیین کننده شخصیت و نوع رفتار افراد می باشد. بنابراین دین عاملی تاثیر گذار بر رفتار^۱ پیروان خود است و رفتار پیروان، نشانی از میزان ارادت و احترام به دین را در پی دارد. دین از طریق التزام و تعهد درونی به انجام رفتارهایی به مانند نظم و پرهیز از هر ج و مرج در حفظ و ثبات امنیت اجتماعی نقش ایفا می نماید. این نقش را دورکیم^۳ با عنوان سامان اجتماعی بیان می کند و با اشاره به اعتقادات مذهبی و اثرات آن در تحکیم

1. believes

2. Behavior

3. Durkeim

و تقویت سامان اجتماعی، اذعان می‌دارد، اعتقادات بواسطه ایجاد همبستگی در جامعه، ثبات و امنیت اجتماعی را به ارمغان می‌آورد و اختلالات اجتماعی از قبیل خودکشی و دیگر ناهنجاری‌ها را کاهش می‌دهد. به باور دورکیم در جوامع ابتدایی و سنتی به دلیل باورهای اجتماعی قوی، هم‌همبستگی شدید، و هم‌نظم اجتماعی قوی، وجود دارد. ولی در جوامع پیچیده به دلیل فقدان وجدان جمعی، نظم اجتماعی فرو می‌پاشد و بی‌نظمی غالب می‌شود (کوزر، ۱۳۷۰: ۱۹۲-۱۸۹). استارک نیز به مانند دورکیم معتقد است که باورهای مذهبی می‌توانند عامل مهمی در پیشگیری از جرم و جنایت بویژه خشونت علیه زنان، باشد. بنابراین جوامع مذهبی کمتر جنایی‌اند. علاوه بر آن خشونت در خانواده‌های مذهبی به میزان قابل ملاحظه‌ای از خانواده‌های غیر مذهبی کمتر است و این نشان از نفوذ فوق‌العاده دین در جلوگیری از هرگونه جرم و اختلال اجتماعی دارد (دوله، ۲۰۱۴: ۱۲۱). گلاک و استارک^۱ به منظور اندازه‌گیری باورهای مذهبی الگوی اندازه‌گیری میزان دینداری را پیشنهاد می‌کنند. این دو اندیشمند معتقدند که علی‌رغم تفاوت‌هایی میان ادیان، آنها از عرصه‌های مشترکی در ابعاد اعتقادی، مناسکی، تجربی، دانشی و پیامدی برخوردارند که با کمی اغماض برای اندازه‌گیری میزان دینداری پیروانشان قابلیت کاربرد دارد. این ابعاد پنج‌گانه جنبه‌های درونی و بیرونی اعتقاد به خدا را اندازه‌گیری می‌کند (خدایاری فرد و دیگران، ۱۳۹۰: ۵۷؛ سراج زاده، ۱۳۸۴: ۱۶۷-۱۶۶).

دیوید درسلر^۲ نیز مستقیماً به کارکرد دین در ایجاد احساس امنیت می‌پردازد و کارکرد دین را حفظ و ثبات عقاید فرهنگی مقدس می‌داند. این امور راهنمای رفتار اخلاقی‌اند و توصیه رفتارهای نمادین می‌کند. او در برآوردن نیازهای افراد در دو بخش روانشناختی و اجتماعی از دین کمک می‌گیرد و معتقد است دین کارکردهای روانشناختی به صورت زیر دارد:

کارکرد دین به عنوان وجدان که نوعی کنترل شخصی است.

کمک به توجیه وضع موجود.

کمک به پذیرش نامطلوبی‌هایی نظیر فقر، نابرابری و مرگ.

احساس امنیت (افروغ، ۱۳۷۳: ۱۰۷).

1. Glock & Stark

2. Dressler

پیش فرض اصلی در مورد احساس امنیت این است که این احساس، بر ساخته اجتماعی فرهنگی است تا رفاهی و منظور از احساس امنیت مراجعه به ذهن و استفاده از تجارب ذهنی در مرحله اول و اقدام در مرحله بعد بر اساس آنچه احساس می کرده است. احساس امنیت حاصل و برآیندی از فرآیندهای اقتصادی، سیاسی با تاکید فرهنگی و اجتماعی است.

مبتنی بر نظریه های موجود می توان به نظریه هایی که در قالب امنیت می گنجند در دو جامعه سنتی و مدرن تفاوت قائل شد. نظریه های امنیت در جامعه سنتی، بر فعال بودن نظام سنتی در برقراری امنیت به طور ناخودآگاه تاکید دارد. در این نظریه ها امنیت هستی شناسانه در مرکز توجه قرار دارد و به دلیل شناخت افراد جامعه از یکدیگر و حاکم بودن سنت ها در جامعه بحث دیگر ابعاد امنیت کمتر مورد توجه قرار می گیرد، چرا که در جوامع سنتی به دلیل ارتباط چهره به چهره و کوچک بودن جوامع، خود ناظر به دیگر ابعاد امنیت است. آنچه در این جوامع اهمیت دارد، امنیت هستی شناسانه و وجودی است که بیشتر به جنبه های عینی و بیرونی انسان بر می گردد. دورکیم با تاکید بر این نوع امنیت در جوامع سنتی آن را هنجاری می دانند که در طول زمان تثبیت شده و در جریان می باشد. از منظر گیدنز، این نوع امنیت پس از شکل گیری مدرنیته و تغییر ساختارهای بنیادین اجتماعی، دچار دگرگونی شده و در فضای شهرنشینی مدرن شکل جدیدی می یابد، به نحوی که در جوامع مدرن انسان ها اجباراً کنش های متفاوتی را از خود بروز می دهند که با کنش های افراد در جوامع سنتی جنبه ناسازگارانه به خود می گیرد و انسان ها دارای احساس بی هنجاری، بی معنایی و انزوای اجتماعی می شوند که این احساس ها سرآغازی برای عدم احساس امنیت اجتماعی می شوند.

در رویکرد دوم، در واقع مدرنیته و تجلیات آن سرچشمه اصلی بروز احساسی می شوند که افراد در زندگی روزانه خود، خطرات و تهدیدات امنیتی را احساس می کنند (گیدنز، ۱۳۸۲).

در نظریه دیگر، اینگلهارت و نوریس (برین، ۲۰۱۴) با گره زدن امنیت وجودی به ابعاد اقتصادی، سیاسی، فردی و اجتماعی آن را در دو سطح فردی و اجتماعی

مطرح می کنند. در سطح فردی منابع اولیه و ضروری را تامین کننده امنیت و در سطح اجتماعی که خارج از اراده فرد می باشد آن را به نحوه اداره جامعه در دوران مدرن می داند.

در نظریه بعدی به نظرات گلاک و استارک (دوله، ۲۰۱۴) استناد می شود، این نظریه دینداری را دربرگیرنده اعتقادات، اعمال و رفتار و پیامدهایی دینی می داند که تاثیر مستقیمی بر دیگر رفتارهای آدمی بویژه جلوگیری از جرم و جنایت دارد در این رویکرد دین دارای ابعاد زیر است:

اعتقادی، مناسکی، تجربی، دانشی و پیامدی.

بعد اعتقادی: باورهایی را در بر می گیرد که معتقدان به دین بدان پایبندند. گلاک و استاک این باورها را در سه نوع باور پایه ای مسلم، باور غایت گرایانه و باور زمینه ساز تقسیم می کنند.

بعد مناسکی: اعمال دینی است که از معتقدان انتظار می رود آنها را بجا آورند مانند عبادت، نماز، روزه گرفتن و غیره

بعد تجربی: عواطف، تصورات، احساساتی را در بر می گیرد که فرد در باره خدا دارد.

بعد دانشی: اطلاعات و آگاهی هائی است که انتظار می رود فرد مومن در باره اصول و عقاید کتب مقدس داشته باشد.

بعد پیامدی: شامل پیامدهای باور، عمل، تجربه، و دانش دینی فرد معتقد به دین را دربر می گیرد.

در ایران اکثریت مردم به دین اسلام اعتقاد دارند. همچنین این اکثریت (دینداران)، اصول دینی را در زندگی روزمره و رفتارهای امنیتی مد نظر دارند. گرچه این اعتقاد در همه افراد یکسان نیست اما به هر حال دینداری برای آنها ملاک عمل برای مقولاتی از قبیل امنیت و احساس امنیت است.

فرد عامل به ابعاد فوق، رفتارهای خود را به گونه ای تنظیم می کند که در چارچوب این ابعاد قرار گیرد و از اعمال و رفتاری که موجبات تضعیف و سستی نظم اجتماعی می شود، دوری می نماید.

فرضیه های تحقیق

- به نظر می رسد هرچه میزان دینداری افزایش یابد، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می یابد.
- به نظر می رسد هر چه اعتقادات دینی افراد بالاتر باشد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می شود.
- به نظر می رسد هر چه تجربیات دینداری افراد بیشتر باشد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش می یابد.
- به نظر می رسد هر چه آگاهی دینی افراد افزایش یابد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می شود.
- به نظر می رسد هر چه بعد پیامدی دینداری افراد شدیدتر باشد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می شود.
- به نظر می رسد با افزایش مناسک دینی افراد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش می یابد.

روش پژوهش و حجم نمونه

روش مورد استفاده روش پیمایش است و از تکنیک پرسشنامه محقق ساخته برای جمع آوری داده های تحقیق استفاده شده است.

جامعه آماری: ساکنین ۱۸ سال به بالای شهر کاشان، جامعه آماری این بررسی را تشکیل می دهد. حجم این جامعه در سرشماری ۱۳۹۵ برابر با ۱۹۱۸۰۷ نفر است.

حجم نمونه براساس فرمول نمونه گیری کوکران، برابر با ۵۰۶ نفر محاسبه و برآورد شده است. سپس متناسب با حجم جمعیتی هر منطقه از شهر، حجم نمونه های هر منطقه تعیین شده است و بر اساس بلوک های هر منطقه با مراجعه به درب منازل به صورت تصادفی ساده، نمونه ها به عنوان واحدهای مشاهده انتخاب و از طریق مصاحبه حضوری، پرسش نامه تحقیق تکمیل شده است.

روایی ابزار تحقیق

برای سنجش روایی ابزار تحقیق علاوه بر استفاده از اعتبار صوری مبتنی بر اخذ نظر داوران و کارشناسان حوزه تحقیق، از آزمون آلفای کرونباخ برای

سنجش روایی گویه های مربوط به متغیرهای ترکیبی تحقیق استفاده شده، که در جدول زیر میزان آلفای کرونباخ هریک از این متغیرها تحقیق نشان داده شده است.

جدول شماره ۱- میزان آلفای بدست آمده برای هریک از شاخص ها

متغیر	شاخص (ابعاد دینداری)	تعداد گویه	ضریب پایایی
دینداری	اعتقادی	۶	۰/۸۳
	تجربی	۶	۰/۸۹
	دانشی	۳	۰/۸۴
	پیامدی	۷	۰/۷۴
	مناسکی	۱۰	۰/۷۹
احساس امنیت	احساس امنیت	۱۰	۰/۸۸

یافته های توصیفی تحقیق

ویژگی های مربوط به خصوصیات عمومی پاسخگويان:

این ویژگی ها: شامل جنس، سن، تحصیلات، شغل، خرج زندگی و مسکن هستند. در مورد ویژگی جنسی، با کنترل و بازبینی و ملاک قرار دادن تناسب آماری آن، با تمهیدات لازم تعداد زنان و مردان تقریباً یکسان هستند. بنابراین سعی شده است در هر منطقه تفاوت زیادی از لحاظ جنسی وجود نداشته باشد. متغیر سن نیز بر اساس درک فرد از احساس امنیت اجتماعی مورد ملاحظه قرار گرفته است. بنابراین افراد نمونه را سنین هجده سال به بالا را دربر گرفته است. تحصیلات در جامعه مورد مطالعه شامل: بیسواد، ابتدایی، متوسطه، دیپلم، فوق دیپلم و لیسانس، فوق لیسانس، دکتری، و تحصیلات حوزوی است که بالاترین آمار مربوط به افراد دارای فوق دیپلم و لیسانس ۳۵ درصد و بعد از آن دیپلم با ۲۷ درصد و کمترین آن را افراد بیسواد (کمتر از یک درصد) و ۴ درصد از افراد نیز تحصیلات حوزوی است. میزان خرجی اظهار شده در نمونه دربرگیرنده کمتر از یک میلیون ۱۹ درصد، یک تا دو میلیون ۴۴ درصد، و دو میلیون و بیشتر ۲۵ درصد می باشد که بیشتر افراد خرجی خود را یک تا دو میلیون اظهار

نموده‌اند. شغل در پژوهش حاضر دربرگیرنده: آزاد ۱۶ درصد، (کارمند، فرهنگی و مدرس) ۲۴ درصد، کارگر ۴ درصد، خانه‌دار ۲۳ درصد، (محصل، طلبه، و دانشجو) ۱۶ درصد، بیکار، بازنشته، پزشک، و نظامی ۸ درصد، است. مسکن نیز با عناوین مسکن شخصی ۶۹ درصد، اجاره‌ای ۱۳ درصد، سازمانی، مجانی، خانه پدر/بستگان ۱۲ درصد تعریف شده است. مطابق یافته‌ها اکثریت افراد (۳۵۰ نفر) دارای منزل مسکونی شخصی و ملکی می‌باشند.

بررسی و مقایسه نتایج حاصل از هر یک از متغیرها:

در جدول شماره ۲، نتایج حاصل از ترکیب گویه‌ها به صورت خلاصه آورده شده است.

با تجمیع گویه‌های باور و اعتقاد دینی، میزان اعتقاد دینی در جامعه مورد مطالعه محاسبه شده که پس از طبقه‌بندی آن در سه گروه با فواصل برابر جدول توزیع فراوانی مطلق و درصدی، ردیف اول جدول، حاصل شده است. نزدیک به ۹۵ درصد افراد جامعه مورد مطالعه اعتقاد دینی به میزان زیاد، ۴/۶ درصد به میزان متوسط و فقط ۶/۰ درصد دارای میزان کم هستند. با تجمیع گویه‌های بعد تجربی دینی میزان این بعد در جامعه مورد مطالعه محاسبه شده که پس از طبقه‌بندی آن در سه گروه با فواصل برابر جدول توزیع فراوانی مطلق و درصدی، ردیف دوم جدول، حاصل شده است. نزدیک به ۹۴ درصد افراد جامعه مورد مطالعه، بعد تجربی به میزان زیاد، نزدیک به ۴ درصد به میزان متوسط و فقط ۲ درصد دارای میزان کم هستند. با تجمیع گویه‌های بعد دانش دینی میزان این بعد در جامعه مورد مطالعه محاسبه شده که پس از طبقه‌بندی آن در سه گروه با فواصل برابر جدول توزیع فراوانی مطلق و درصدی، ردیف سوم جدول، حاصل شده است. نزدیک به ۳۰ درصد افراد جامعه مورد مطالعه بعد دانشی به میزان زیاد، نزدیک به ۶۴ درصد به میزان متوسط و فقط ۵/۴ درصد دارای میزان کم هستند. با تجمیع گویه‌های بعد پیامد دینداری، میزان این بعد در جامعه مورد مطالعه محاسبه شده که پس از طبقه‌بندی آن در سه گروه با فواصل برابر جدول توزیع فراوانی مطلق و درصدی، ردیف چهارم جدول، حاصل شده است. نزدیک به ۳۵ درصد افراد جامعه مورد مطالعه پیامد دینداری به میزان زیاد، ۵۵ درصد به میزان متوسط و فقط ۱۰ درصد دارای میزان کم هستند. با تجمیع گویه‌های

ابعاد مناسب دینداری میزان این بعد از دینداری در جامعه مورد مطالعه محاسبه شده که پس از طبقه بندی آن در سه گروه با فواصل برابر جدول توزیع فراوانی مطلق و درصدی، ردیف پنجم جدول، حاصل شده است. نزدیک به ۵۴ درصد افراد جامعه مورد مطالعه پیامد دینداری به میزان زیاد، ۴۴ درصد به میزان متوسط و فقط ۲/۴ درصد به میزان کم دارا می باشند.

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی و درصدی میزان دینداری

ابعاد دینداری	فراوانی	زیاد	متوسط	کم	جمع
اعتقادی	مطلق	۴۷۰	۲۳	۳	۴۹۶
	درصدی	۹۴/۸	۴/۶	۰/۶	۱۰۰
تجربی	مطلق	۴۶۸	۱۹	۱۲	۴۹۹
	درصدی	۹۳/۸	۳/۸	۲/۴	۱۰۰
دانشی	مطلق	۱۴۹	۳۰۷	۲۶	۴۸۲
	درصدی	۳۰/۹	۶۳/۷	۵/۴	۱۰۰
پیامدی	مطلق	۱۶۹	۲۶۸	۵۰	۴۸۷
	درصدی	۳۴/۷	۵۵/۰	۱۰/۳	۱۰۰
مناسکی	مطلق	۲۴۴	۲۰۰	۱۱	۴۵۵
	درصدی	۵۳/۶	۴۴/۰	۲/۴	۱۰۰

با تجميع گويه های احساس امنیت در جامعه مورد مطالعه میزان احساس امنیت محاسبه شده که پس از طبقه بندی آن در پنج گروه با فواصل برابر جدول توزیع فراوانی و درصدی احساس امنیت حاصل شده است. نزدیک به ۱۶ درصد افراد جامعه مورد مطالعه احساس امنیت به میزان خیلی زیاد، ۲۷/۹ درصد احساس امنیت به میزان زیاد، ۲۷/۹ درصد احساس امنیت تا حدی، ۱۵/۰ درصد کم و فقط ۹/۷ درصد دارای میزان خیلی کم هستند.

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی و درصدی احساس امنیت

متغیر	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا حدی	کم	خیلی کم	کل
احساس امنیت	مطلق	۸۲	۱۴۱	۱۴۱	۷۶	۴۹	۴۸۹
	درصدی	۱۶/۲	۲۷/۹	۲۷/۹	۱۵/۰	۹/۷	۹۶/۶

یافته های استنباطی

در این بخش ابتدا نتایج حاصل از آزمون همبستگی آورده می شود و فرضیه ها مورد آزمون قرار می گیرند. در ادامه نتایج رگرسیون چند متغیره ارائه می گردد.

بررسی و آزمون فرضیات

به منظور تحلیل داده ها، رابطه ابعاد دینداری با احساس امنیت در پنج بعد اعتقادی، پیامدی، دانشی، مناسکی و تجربی بررسی شده است. همچنین با توجه به اینکه برای سنجش هر بعد دینداری و احساس امنیت از چندین گویه استفاده شده است، از این گویه ها پس از ترکیب شدن تجزیه و تحلیل شده اند. با توجه به فاصله ای بودن سئوال های هر دو متغیر دینداری و احساس امنیت، از آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی همبستگی بین متغیرها استفاده شده است. «استفاده از این ضریب زمانی صورت می گیرد که سطوح سنجش هر دو متغیر مستقل و وابسته، فاصله ای یا نسبی باشد» (غیاثوند، ۱۳۹۲: ۱۴۱).

در این مقاله گویه های احساس امنیت عبارتند از: امکان تردد زنان و دختران به تنهایی در شب، خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز، تردد دانش آموزان و زنان با وسایل نقلیه ناشناس، همراه داشتن کیف پول، کارت بانکی و لوازم قیمتی، رضایت همسایگان و اهالی محل از امنیت منطقه مسکونی، رها کردن اتومبیل در خیابان بدون قفل، جنگ و نزاع و درگیری.

همچنین برای سنجش دینداری از مدل گلاک و استارک بهره گرفته شده است. این مدل دارای پنج بعد است که به تفکیک در زیر سئوالات مربوطه به هر بعد آورده می شود.

فرضیه ۱: به نظر می رسد هرچه میزان دینداری افزایش یابد، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می یابد.

از آنجایی که متغیرهای فرضیه اول (فرضیه اصلی) در سطح فاصله ای مورد سنجش قرار گرفته اند در نتیجه از آزمون همبستگی پیرسون برای آزمون این فرضیه استفاده شده است. نتایج این آزمون نشان می دهد که میزان همبستگی بین این دو متغیر برابر با (۰/۴۰۲) است. سطح معنی داری این رابطه برابر با (۰/۰۰۰) است در نتیجه در سطح اطمینان ۹۹ درصد، رابطه بین این دو متغیر، معنی دار است. بنابراین فرضیه تحقیق تایید می شود. با توجه به مثبت بودن همبستگی حاصل شده این رابطه به صورت مستقیم می باشد. یعنی با افزایش دینداری، احساس امنیت نیز افزایش می یابد. جدول شماره ۴ رابطه بین این دو متغیر را نشان می دهد.

جدول شماره ۴- سنجش همبستگی دینداری با احساس امنیت

متغیر	احساس امنیت
Pearson Correlation	**۰/۴۰۲
.Sig. (tailed-۲)	۰/۰۰۰
N	۴۲۸

فرضیه ۲: به نظر می رسد هر چه اعتقادات دینی افراد بالاتر باشد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می شود.

-بعد اعتقادی دربرگیرنده گویه های زیر می باشد:

برای امور مهم زندگی باید به خدا توکل کرد، عمل خوب و بد انسان در آخرت محاسبه می شود، همه ما موظف به امر به معروف و نهی از منکر هستیم، سرانجام مهدی (عج) به پا می خیزد و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، یک شیعه باید به اهل بیت (خاندان پیامبر اسلام) ارادت و محبت داشته باشد، در مورد مسائل و احکام دینی باید از مراجع تقلید نمود.

آماره های جدول شماره ۵ نشان دهنده وجود رابطه مثبت بین دو متغیر بعد اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی است. همبستگی (۰/۱۱۸) بین بعد اعتقادی و احساس امنیت اجتماعی و سطح معنی داری (۰/۰۰۹) مؤید این ادعا است و با اطمینان ۹۹ درصد می توان این نتیجه را به جامعه آماری تعمیم داد. بر این اساس می توان گفت پاسخگویانی که از لحاظ بعد اعتقادی در سطح بالایی هستند به

دلیل مسائل اعتقادی، احساس امنیت بالاتری هم دارند.

جدول شماره ۵- سنجش همبستگی بعد اعتقادی با متغیر احساس امنیت

متغیر	احساس امنیت
Pearson Correlation	۰/۱۱۸**
.Sig. (۲-tailed)	۰/۰۰۹
N	۴۸۱

فرضیه ۳: به نظر می رسد هر چه تجربیات دینداری بیشتر باشد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش می یابد.

-بعد تجربی در بر گیرنده گویه های زیر می باشد:

گاهی اوقات احساس نزدیکی بیشتری به خدا می کنم، وقتی گناه می کنم حس بدی به من دست می دهد، حضور خدا را در زندگی خودم احساس می کنم، از کسی که به قرآن توهین کند متفرم، اگر نمازم قضا شود خیلی ناراحت می شوم.

نتایج آزمون پیرسون حاکی از این است که بین بعد تجربی و احساس امنیت پاسخگویان، همبستگی مثبت وجود دارد و این همبستگی در سطح ۹۹ درصد معنی دار می باشد. یعنی هر چه میزان بعد تجربی افراد مورد مطالعه بیشتر شود احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش می یابد. در کل همبستگی و سطح معنی داری (۰/۰۰۰) تایید کننده فرضیه می باشند.

جدول شماره ۶- سنجش همبستگی بعد تجربی با متغیر احساس امنیت

متغیر	احساس امنیت
N	۴۸۹
Pearson Correlation	۰/۳۰۸**
.Sig. (۲-tailed)	۰/۰۰۰
N	۴۸۳

فرضیه ۴: هر چه آگاهی دینی افراد افزایش یابد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می شود.

گویه های بعد دانشی عبارتند از: آشنایی با قرآن، آشنایی با سیره و روش پیامبر (ص) و ائمه علیهم السلام، آشنایی با احکام در رساله مرجع تقلید. آماره های جدول شماره ۷ بیانگر ضریب همبستگی (۰/۱۸۲) مثبت و سطح معنی داری بالایین دو متغیر بعددانشی و احساس امنیت است و نشان دهنده وجود رابطه مستقیم بین این دو متغیر می باشد و با اطمینان ۹۹ درصد این نتیجه را می توان به جامعه آماری تعمیم داد. بنابراین فرضیه ۴ تایید می شود. این رابطه حاکی از این است که به دلیل سطح بالای آگاهی از محتوای دین، احساس امنیت نیز در چنین افرادی بالا می رود و نتایج تحقیق نشان داد که این رابطه در جامعه آماری مثبت است و کسانی که دانش دینی بالاتری دارند احساس امنیت اجتماعی بیشتری دارند.

جدول شماره ۷- سنجش همبستگی بعد دانش دینی با متغیر احساس امنیت

متغیر	احساس امنیت
Pearson Correlation	۰/۱۸۲**
.Sig. (2-tailed)	۰/۰۰۰
N	۴۸۶

فرضیه ۵: هر چه بعد پیامدی دینداری افراد شدیدتر باشد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز بیشتر می شود.

-بعد پیامدی شامل گویه های زیر می باشد:

مصرف مشروبات الکلی برای تفنن اشکالی ندارد، به نظرم فرهنگ غرب چیزی جز فساد اخلاقی نیست، به نظرم فیلم هایی که با فرهنگ دینی ما سازگاری ندارند نباید به نمایش گذاشته شوند، رعایت نکردن حجاب، معاشرت یا رفاقت دختر و پسر نامحرم، تماشای رقص همراه با موسیقی، برگزاری مهمانی و جشن های مختلط.

چنانکه مشاهده می شود بین بعد پیامدی دینداری و مولفه های امنیت اجتماعی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد. بر این اساس می توان گفت، بین

مقادیر این دو متغیر در سطح معنی داری (۰/۰۰۶) و با سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معنی داری وجود دارد. رابطه همبستگی بین این دو متغیر از طریق آزمون همبستگی پیرسون (۰/۱۲۷) محاسبه شده است که بیانگر همبستگی مثبت بین «بعد پیامد دینی» و «احساس امنیت» است. از تحلیل همبستگی مولفه های متغیر امنیت اجتماعی و بعد پیامد دینداری می توان نتیجه گرفت که هرگونه بهبودی در بعد پیامد دینداری می تواند سبب بهبود در مولفه های امنیت اجتماعی در فضای شهر کاشان شود.

جدول شماره ۸- سنجش همبستگی بعد پیامدی دینی با متغیر احساس امنیت

احساس امنیت		
**۰/۱۲۷	Pearson Correlation	بعد پیامدی
۰/۰۰۶	.Sig. (2-tailed)	
۴۷۰	N	

فرضیه ۶: به نظر می رسد با افزایش مناسک دینی افراد، احساس امنیت اجتماعی آنان نیز افزایش می یابد.

-بعد مناسکی: این بعد دارای گویه های، تلاوت قرآن، شرکت در مجالس روضه و عزاداری، صدقه دادن، زیارت اماکن متبرکه، نماز خواندن، روزه گرفتن، نماز جماعت، نماز جمعه، پرداخت خمس و زکات، شرکت در جلسات دعا (کمیل، ندبه، و...، است. نتایج آزمون پیرسون نشان می دهد که رابطه معنی داری بین بعد مناسکی و احساس امنیت وجود دارد. این همبستگی مثبت است، بدین معنی که با افزایش بعد مناسکی، افراد نیز احساس امنیت بیشتری می کنند. همچنین؛ نتایج تحلیل حاکی از وجود همبستگی مثبت و معنی دار بین بعد پیامدی و احساس امنیت است. بر این اساس می توان گفت، بین مقادیر این دو متغیر در سطح معنی داری (۰/۰۰۱) و با سطح اطمینان ۹۹ درصد تفاوت معنی داری وجود دارد. رابطه همبستگی بین این دو متغیر از طریق آزمون همبستگی پیرسون (۰/۱۶۳) محاسبه شده است که بیانگر همبستگی مثبت بین «مناسک دینی» و «احساس امنیت» است. همبستگی مستقیم و مثبت بدین معناست که با افزایش میزان بعد مناسکی در افراد میزان احساس امنیت آنان در فضای شهر کاشان افزایش می یابد.

جدول شماره ۹- سنجش همبستگی بعد مناسکی دینی با متغیر احساس امنیت

احساس امنیت		
۰/۱۶۳**	Pearson Correlation	بعد مناسکی
۰/۰۰۱	.Sig. (tailed-۲)	
۴۴۱	N	

تحلیل رگرسیونی

رابطه ابعاد پنجگانه دینداری با احساس امنیت

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی (اینتر) نشان دهنده این واقعیت است که اگر چه متغیرهای بعد اعتقادی، بعد تجربی، بعد دانشی، بعد پیامدی و بعد مناسکی دینداری دارای همبستگی معنادار با احساس امنیت هستند، لیکن این همبستگی با ورود متغیرهای دیگر و بر اساس شروع از معنادارترین رابطه، معناداری خود را از دست می دهد. به بیان دیگر به نظر می رسد، متغیرهای بعد تجربی و بعد دانشی دینداری از قدرت تبیین کنندگی بیشتری نسبت به دیگر ابعاد برخوردارند. بر اساس مقادیر به دست آمده از رگرسیون خطی چند متغیره می توان معادله ساختاری ذیل را برای محاسبه ارتباط بین متغیرهای مستقل و وابسته ارائه کرد:

$$\text{احساس امنیت} = ۰/۹۵ + ۰/۱۴ (\text{بعد دانشی}) + ۰/۲۹ (\text{بعد تجربی})$$

این معادله نشان دهنده آن است که بعد تجربی دینداری از بیشترین قدرت تبیین کنندگی در رابطه با احساس امنیت در میان متغیرهایی که به عنوان علت فرض شده بودند، برخوردار است. پس از آن بعد دانشی قرار دارد و در مجموع حدود ۰/۴۳ درصد از واریانس مصرف گرایی توسط متغیرهای ذکر شده تبیین می شود.

جدول ۱۰- تحلیل رگرسیون متغیرها

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
۱ (Constant)	۰/۹۶۳	۰/۳۲۲		۲/۹۶۱	۰/۰۰۳
بعد دانشی	۰/۱۸۹	۰/۰۵۵	۰/۱۴۸	۳/۴۲۵	۰/۰۰۱
بعد تجربی	۰/۴۱۱	۰/۰۶۱	۰/۲۹۲	۶/۷۳۲	۰/۰۰۰

a. Dependent Variable: احساس امنیت

نتیجه گیری

عوامل و زمینه های متعددی در شکل گیری احساس امنیت اجتماعی نقش دارند که دینداری از بارزترین آنها است. دینداری طیف گسترده ای از باورها، احساسات، تجارب، نگرش ها و رفتارها را جهت دهی می کند و اغلب موجبات اعتماد به نفس و وابستگی و تعلق به هم را فراهم می سازد، و در حفظ و یگانگی اعضاء خود کمک می نماید. مقوله دینداری که که در برگیرنده ابعاد پنجگانه اعتقادی، تجربی، پیامدی، دانشی و مناسکی هستند در حوزه جامعه شناسی دین مطرح می باشد و در چند دهه گذشته که جوامع با تغییرات زیادی مواجه بوده اند، بدان توجه شده است. با این توضیح تلاش شده است که در رابطه دینداری با احساس امنیت عوامل ذهنی و اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی مورد واکاوری قرار گیرد.

واکنش افراد دیندار به شرایط سخت و دشوار ناامنی از نتایج تحقیق است که ارتباط تک تک ابعاد دینداری را با هریک از عواملی که عرصه را بر احساس امنیت سخت تر می کند، مورد آزمون قرار می دهد و هم میزان و شدت هریک از ابعاد دینداری را برای ما مشخص می کند. در واقع علاوه بر بررسی ارتباط

متغیرها، میزان و شدت هریک از ابعاد متغیرهای مستقل را به روشنی بیان می کند. نیاز به امنیت، یک نیاز اساسی است که بلافاصله پس از نیازهای اساسی و فیزیولوژیکی قرار دارد. در این وضعیت اگر برخی از مسائلی که موجب اختلال در روابط اجتماعی می شوند، به مانند مسائلی که از افراد جامعه مورد مطالعه سؤال شده، موجبات نقص امنیت روانی افراد را فراهم می نماید. بنابراین، یافته ها نشان می دهد که اهمیت امنیت اجتماعی در نزد تک تک افراد جامعه در سطح بالایی قرار دارد و به نوعی افراد فعالیت های اجتماعی خود را منوط به برقرار بودن امنیت نموده اند. بر اساس دیدگاه های نظری این پژوهش، افراد جامعه مورد مطالعه برای امنیت، احساس امنیت، نظم اجتماعی، امنیت مکان زندگی، دوری از استرس و خشونت، وضعیت اجتماعی - اقتصادی مناسب و پایبندی مذهبی اهمیت قائلند و از اینکه این موارد در جامعه دچار نقص و کمبود شوند، واکنش نشان می دهند.

با توجه به یافته ها و نتایج به دست آمده از پژوهش می توان عنوان کرد در بین احساس امنیت و دینداری با وجود استفاده از رویکردهای متفاوت نظری و نیز تفاوت شرایط مکانی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد و پژوهش حاضر با تحقیقات گذشته در زمینه دینداری و احساس امنیت (دوله و همکاران، ۲۰۱۴؛ هاشمیان فرد و همکاران، ۱۳۹۲؛ و پور احمد و همکاران، ۱۳۹۱؛ و در مورد احساس امنیت با تحقیق دویل، ۲۰۱۴) همخوانی دارد.

ارائه پیشنهادات پژوهشی

با توجه به اینکه در معادله رگرسیون ارتباط بعد دانشی و آگاهی دینداری با امنیت اجتماعی از قدرت تبیین کنندگی برخوردار است و بین آنها پیوند برقرار است، و به عبارتی، چون دینداری در زندگی روزمره جریان دارد و به انحاء مختلف بر رفتارهای اجتماعی تاثیر گذار است، ضرورت دارد، مسئولین فرهنگی جامعه نسبت به ارتقاء آگاهی و دانش دینی مردم همت گمارند تا متعاقب آن رفتارهای اجتماعی، متناسب با قوانین وضع شده و فرهنگ جامعه تداوم یابد. نظر به اینکه هر چه افراد از زندگی سنتی فاصله می گیرند و وارد عرصه زندگی مدرن می شوند، سبک زندگی متفاوتی را نیز تجربه می کنند و این سبک متفاوت، بر شئون مختلف زندگی از جمله امنیت اجتماعی، احساس امنیت

و ... تاثیر زیادی می گذارد. پژوهش در این زمینه می تواند ما را به فهم بیشتر رابطه سبک زندگی با احساس امنیت رهنمون شود که در خور توجه برای پژوهش های آتی است.

- افروغ، عماد (۱۳۷۳)، دین و قشربندی اجتماعی، مجله راهبرد، شماره ۳.
- بنی فاطمه، حسین؛ سلیمی، آمنه (۱۳۹۰)، احساس امنیت اجتماعی جوانان و عوامل اجتماعی مرتبط با آن، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی، شماره دوازدهم.
- بیات، بهرام (۱۳۸۸)، جامعه‌شناسی احساس امنیت، چاپ اول، تهران، انتشارات امیرکبیر.
- پور احمد، احمد؛ عیوضلو، محمود؛ حامد، محبوبه؛ عیوضلو، داود؛ رضایی، فرشته (۱۳۹۱)، بررسی رابطه دینداری و احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی، مورد مطالعه: شهرستان کوهدشت، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی سال اول، شماره اول.
- حسنوند، اسماعیل؛ حسنوند، احسان (۱۳۹۰)، بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسله)، فصلنامه پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی، شماره ۱۶.
- خدایاری فرد، محمد؛ فقیهی، علینقی؛ شکوهی یکتا، محسن؛ غباری بناب، باقر؛ رحیمی نژاد، عباس (۱۳۹۰)، مقیاس‌های دینی مبانی نظری و روش‌شناسی، انتشارات آوای نور.
- سراج زاده، سیدحسین (۱۳۸۴)، چالش‌های دین و مدرنیته، انتشارات طرح نو.
- صالحی امیری، سید رضا؛ افشار نادری، افسر (۱۳۹۲)، امنیت اجتماعی، مرکز تحقیقات استراتژیک.
- غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰)، سرمایه اجتماعی و امنیت انتظامی، نشر جامعه‌شناسان.
- غیاثوند، احمد (۱۳۸۷)، کاربرد آمار و نرم افزار SPSS در تحلیل داده‌ها، انتشارات تیس.
- کوزر، لیویس (۱۳۷۰)، زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، انتشارات علمی.
- گیدنز، انتونی (۱۳۸۲)، تجدد و تشخص جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان نشر نی.
- نصری، قدیر (۱۳۹۰)، درآمدی بر امنیت جامعه‌ای (مفاهیم، مولفه‌ها و نظریه‌ها)، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- هاشمیان فر، سیدعلی؛ دهقانی، حمید؛ اکبرزاده، فاطمه (۱۳۹۲)، تاثیر دینداری و

رسانه های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی دانشجویان، فصلنامه پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره ۱.

● هرسیج، حسین؛ محموداوغلی، رضا (۱۳۹۱)، بررسی رابطه مشارکت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی، فصلنامه پژوهش های راهبردی و نظم اجتماعی، شماره ۲.

- Breen, Michael (2014), Religiosity in times of insecurity: an analysis of Irish, Spanish and Portuguese European Social Survey data, 12-2002, Irish Journal of Sociology ISSN 6035 0791, EISSN 2050 5280, Vol. 2014 ,22.2, pp. 29-4
- Dowleh, Masomeh, Sima Rahmatinejad, Mohammad Talebi, 4 Neda Abdolabbas (2014) Study of Sociological Effective Factors on Feelings of Social Security (Case Study: Women of Tehran Region 10), Journal of Applied Environmental and Biological Sciences.
- Doyle , Maria(2014) Feelings of Safety In The Presence Of the Police, Security Guards and Police Volunteers , Master's Program in Prevention Science , Örebro University
- McSweeney, Bill (1999), Security, Identity and Interests, A Sociology of International Relations, Cambridge, University Press.
- Mokhlis, Safiek (2009), Relevancy and Measurement of Religiosity in Consumer Behavior Research, International Business Research, vol.2, No.
- Yanu, Achmad Alif Fianto, Djumilah Hadiwidjojo, Siti Aisjah, Solimun (2014), Development and Measurement of Islamic Values in Consumer Behaviour Research, International Journal of Business and Management Invention.